

Carreira López, M. (2021). *Transcendencia e cidadanía. Estudo mitocrítico dos relatos de X. L. Méndez Ferrín*. Faro: Centro de Estudos Galegos-Universidade do Algarve. 175 pp.

Juan Miguel Zarandona^{1,a}

¹ Universidade de Valladolid, España

 ^ajuanmiguel.zarandona@uva.es

Recibido: 18/03/2022; Aceptado: 25/10/2022

O pasado ano 2021 viu a luz este enriquecedor estudo sobre os relatos do escritor galego contemporáneo Xosé Luís Méndez Ferrín (Ourense, 1938), da autoría de María Carreira López, baixo o título *Transcendencia e cidadanía. Estudo mitocrítico dos relatos de X. L. Méndez Ferrín*. Para comezar, cómpre destacar que consideramos que tanto o escritor estudado como este volume en si mesmo deberían gozar de gran difusión nos ámbitos español e internacional, constituídos por estudosos e interesados na(s) literatura(s). Este sería o primeiro propósito confesado ou clave interpretativa da presente recensión; noutras palabras, conseguir que a boa noticia teña maior eco entre, como mínimo, a comunidade global de estudosos hispánicos sen excepcións e sen atender a limitacións lingüísticas. O talento cativador de Méndez Ferrín, por unha banda, e os logros do volume que nos ocupa, pola outra, cremos que así o merecen.

A monografía está moi ben encabezada, xa que inicia cun “Préface” (pp. 9-12), en francés, que correu a cargo de Chao-Ying Durand-Sun, presidenta de honra da Asociación de Amigos de Gilbert Durand (1921-2012). Nel salienta, dende o primeiro parágrafo, o feito de que o lector interesado poderá gozar da primeira aplicación estrita do método mitocrítico, proposto e defendido por este reputado filósofo e antropólogo francés, ao universo literario galego representado tan dignamente por Méndez Ferrín. Así mesmo, inclúe a prologuista un recoñecemento a investigadores e estudosos españois desta escola de análise, que exerceron ou exercen o seu labor intelectual ao redor da cidade de Barcelona: Alain Verjat, Fátima Gutiérrez ou Montserrat Prat Serra; María Carreira López seguiría o seu ronsel.

En consecuencia, a mitocrítica segundo Durand sería a segunda clave principal deste estudo, despois da ferriniana, o cal se compón, por esta orde, de seis capítulos, unhas palabras convidadas de clausura e unha completa bibliografía. Polo que se refire aos devanditos capítulos, estes son os seus subtítulos e a súa orde de aparición: “1. O método de Gilbert Durand” (pp. 13-21), “2. Relación pai-fillo: o esmorecemento da caste” (pp. 22-46), “3. Variacións sobre o sacrificio” (pp. 47-80), “4. A *Queste*. Cuestións sobre a identidade, o poder e o tempo” (pp. 81-136), “5. *Hieros mythos, hieros gamos, hieros logos*” (pp. 137-160) e “6. Transcendencia e cidadanía” (pp. 161-166). A continuación, o lector atoparíase con “Verbas derradeiras” (pp. 167-168), a cargo de María Xesús Lama López, antes de mergullarse na xa mencionada “Bibliografía” (pp. 169-175).

Mediante todas estas seccións, a autora engaiola os interesados co estudo pausado e profundo da colección de mitos que se recollen entre as coidadas páxinas de Ferrín e o seu imaxinario mítico particular. Pero antes de desenvolver o corpus de exemplos, convén ler e meditar o primeiro capítulo con atención: unha sucinta, pero moi atinada, introdución ao método, hoxe en día consagrado, de Gilbert Durand. Resulta de gran axuda para todos aqueles interesados na sabedoría do volume, pero que non dominen completamente os preceptos da mitocrítica. Así mesmo, este primeiro capítulo acouta a procedencia escrita do investigado, as seis recompilacións de contos publicadas por Méndez Ferrín, así como un conxunto breve doutras cinco narracións publicadas nas revistas *Litoral*, *A Trabe de Ouro* e *Grial* (18).

O mito grego de Edipo, criaturas inquietantes como a Esfinxe ou o hermafrodita, os deuses helenos, Hermes ou Afrodita, entre outros, ou os labirintos e os *locus amoenus* da antigüidade clásica comparten inspiración cos celtas atlántico-irlandeses e xermánicos. Estes últimos aparecen encarnados en heroes como Cuchulainn ou Sigfrido, os galegos autóctonos ou aqueles bosquexados na imaxinación inquieta de Méndez Ferrín e compartidos co mundo. Carreira López asume con enteireza o reto e sabe saír del airoso. O lector-estudoso non poderá alegar a existencia dun momento no cal a narración da investigadora decaía ou perda viveza. De feito, resulta moi difícil interromper a lectura.

Pero aínda nos resta un terceiro propósito ou terceira clave desta recensión: o interese no mundo artúrico contemporáneo. O canon da devandita literatura dos séculos XIX, XX e XXI

conta co gran privilexio de contar cunha poderosa e continuada tradición de textos artúricos procedentes de Galicia e escritos en lingua galega, con nomes tan sinalados como Ramón Cabanillas, Vicente Risco, Álvaro Cunqueiro ou o mesmo Xosé Luís Méndez Ferrín, entre moitos outros. Trátase de todo un tesouro cultural de creación e apropiación de mitos que aínda, lamentablemente, necesitan difusión e coñecemento internacional. O volume que nos ocupa de Carreira López supón un imprescindíbel paso adiante cara a ese coñecemento e recoñecemento. Por iso, aconséllase encarecidamente aos estudosos da materia de Bretaña de todos os tempos e latitudes revisar, con especial atención, un bo número de páxinas e algúns capítulos de *Transcendencia e cidadanía*. Por exemplo, aquelas dedicadas ao francés Chrétien de Troyes (p. 79) e os seus romances, ou á antoloxía galesa dos *Mabinogi* (p. 119), á monumental recompilación de *Lle Mort d'Arthur* do inglés Malory (p. 92), ao mundo cabaleiresco castelán de *Amadís de Gaula* (p. 99), ou á sobrecolledora ópera wagneriana *Parsifal* (p. 99).

Se clarificásemos os capítulos de acordo ao seu sinal artúrico, o campión sería o cuarto, ricamente poboado de alusións a Artur, Galván, Guenebra, Lanzarote do Lago, Liliana de Escalot, Perceval, Rei Pescador, Tristán, Isolda ou Marc. Ou de lugares e obxectos como o Castelo do Graal, Tintagel, a Táboa Redonda ou o Graal, así como un dos grandes temas da materia de Bretaña, a *Queste* (Quête du Graal). Tamén se perfila de obrigada consulta, para os especialistas na materia de Bretaña, o quinto dos capítulos. Respecto disto, consideramos que sería de toda xustiza que este monográfico de Carreira López fora traducido, polo menos, ao inglés e ao francés, as dúas linguas principais de creación e investigación artúrica.

Xa preto do final destes comentarios, queremos resaltar dúas ideas da recapitulación que propón a autora na páxina 166. Estamos de acordo coa afirmación de que a riqueza simbólica da obra de Ferrín probou ser moi idónea para aplicarlle unha lectura dende a perspectiva da mitocrítica, e que dita perspectiva constitúe un esforzo inédito de análise dos textos de Ferrín, así como do sistema literario galego no seu conxunto. Con todo, coa segunda discrepamos en certa medida, ao afirmar que se trata dun autor canónico do mencionado sistema literario e da cultura galega no seu conxunto. Queremos engadir o matiz de que Ferrín non é só un autor dun canon máis ou menos minoritario, senón que merece alcanzar tamén un merecido lugar no canon da literatura contemporánea universal. De feito, a obra de Ferrín xa coñece traducións a linguas como o francés, o inglés, o español, o catalán ou o asturiano.

O volume remata co epílogo da profesora María Xesús Lama López, da Universidade de Barcelona, quen glosa e reconstrúe a xénese do mesmo, ao mesmo tempo que homenaxea o nunca esquecido Alain Verjat, que tanto tivo que ver con este produto final do que hoxe en día podemos beneficiarnos.

Finalmente, queremos tamén encomiar o bo gusto da autora á hora de elixir mestres para a súa investigación. Na bibliografía, entre outros, figuran os nomes lendarios de Gaston Bachelard, Juan Eduardo Cirlot, Mircea Eliade, Itamar Even-Zohar, Michel Faucault, Robert Graves, Claude Levi-Strauss, Jean Markale, Philippe Walter ou, por suposto, o seu primeiro mestre Gilbert Durand. Tamén se recoñece a súa aprendizaxe e colaboración con expertos das universidades catalás, Isabel de Riquer, Fátima Gutiérrez, María Xesús Lama ou Alain Verjat. Algúns títulos propios, para quen queira ampliar coñecementos, tamén se inclúen, así como bibliografía ferriniana ou sobre Méndez Ferrín. En especial aqueles vinculados cos seguintes contos artúricos: “Percival” (1958) “Amor de Artur” (1982), “Lanzarote ou o sabio consello” (1997), “Tristán o Roxo” (2010).

Por todo o dito até o de agora, recomendamos moito a lectura e estudo desta achega bibliográfica de María Carreira López titulada *Transcendencia e cidadanía. Estudo mitocrítico dos relatos de X. L. Méndez Ferrín*.